

Sygn. akt I C 507/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia (del.) Tadeusz Bulanda

Protokolant: Karolina Stańczuk

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. R. i K. S. (1)

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że K. R. i K. S. (1) nie są związani postanowieniami umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, zawartej w dniu 1 sierpnia 2008 r. z (...) Bank S.A. (obecna nazwa (...) S.A.), określonymi w § (...) ust. (...) i § (...) ust. (...), w zakresie zastosowania kursu kupna CHF z tabeli banku do zwaloryzowania kwoty udzielonego kredytu oraz kursu sprzedaży CHF z tabeli banku do przeliczenia rat kapitałowo-odsetkowych,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od K. R. i K. S. (1) na rzecz (...) S.A. w W. kwoty po 1358,50 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt osiem złotych i pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powodów kosztami procesu w pozostałym zakresie.

Sygn. akt I C 507/18

UZASADNIENIE

W dniu 27 kwietnia 2018 roku K. R. i K. S. (2) (poprzednio S.) skierowali przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W. pozew, w którym wnieśli o:

1. ustalenie, na podstawie art. 58 k.c. lub 385⁽¹⁾ § 1 k.c., że postanowienia zawarte w § (...) ust. (...), §(...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...) umowy z 1 sierpnia 2008 roku o nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF są nieważne bądź bezskuteczne wobec nich ponieważ są sprzeczne z prawem, rażąco naruszają zasady współzycia społecznego, dobre obyczaje oraz interesy powodów;

2. ustalenie, na podstawie art. 384 § 1 k.c. bezskuteczności „(...)”, o którym mowa w § (...) umowy, z uwagi na nieprzedstawienie go powodom;

3. ustalenie, że indeksowanie kredytu objętego umową do franka szwajcarskiego oraz ustalanie wysokości każdej ze spłat jako równowartości wymaganej spłaty wyrażonego w walucie CHF jest nieważne, spłata kredytu objętego umową nastąpić powinna w złotych polskich, w ratach równych, z zachowaniem oprocentowania stosowanego przez bank;

4. zasądzenie na ich rzecz od pozwanego solidarnie kwoty 148 880,19 złotych lub o zasądzenie na rzecz każdego z powodów kwot po 74 440,09 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty - tytułem zwrotu nienależnie pobranych świadczeń przez pozwanego w wyniku zastosowanej indeksacji w okresie od dnia uruchomienia kredytu do 15 grudnia 2016 roku oraz z tytułu nienależnie pobranych świadczeń przez pozwanego w związku ze stosowanymi ubezpieczeniami za okres od zawarcia umowy kredytu do 15 marca 2018 roku;

5. zasądzenie na ich rzecz od pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, w kwocie równej trzykrotności tych kosztów, w związku z zawilością i stopniem skomplikowania sprawy (pozew – k. 3-23).

(...) S.A. wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podniósł również zarzut przedawnienia roszczeń wymagalnych dawniej niż 3 lata przed skutecznym wniesieniem pozwu. Zarzucił brak interesu prawnego w zakresie powództwa o ustalenie. Stwierdził, że umowa nie była zawierana z konsumentem, ponieważ K. R. prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...) (odpowiedź na pozew – k.140-289).

Pismem z 25 kwietnia 2019 roku swój pogląd w sprawie przedstawił Rzecznik Finansowy. Stwierdził on, że kredyt udzielony został w PLN i miał być spłacany w PLN. Indeksacja wynikająca z umowy, prowadząca do zmiany wysokości świadczenia w zależności od kształtowania się waluty obcej (CHF), stanowi w istocie wariant waloryzacji uregulowanej w art. 358⁽¹⁾ § 2 k.c. Klauzule waloryzacyjne oraz klauzule UNWW mają charakter blankietowy, nie spełniają warunku formalnej i materialnej przejrzystości i transparentności postanowień umowy, odwołują się do miernika wartości nie mającego charakteru obiektywnego i zewnętrznego, gdyż odwołanie następuje do kursów obowiązujących u kredytodawcy. Powoduje to, że nikt, poza przedsiębiorcą, nie jest w stanie zweryfikować zasad ustalania kursów walut, a w konsekwencji rat kapitałowo-odsetkowych. Klauzule powodują pobieranie przez kredytodawcę dodatkowego zysku poprzez stosowanie niejednolitego miernika wartości. Mają charakter rozrachunkowy skoro kredytodawca w relacji z kredytobiorcą nie dokonuje kupna i sprzedaży waluty obcej-jednostronnie ustalony i pobierany zysk banku nie jest powiązany z istotą i funkcją klauzul waloryzacyjnych. Podsumowując Rzecznik Finansowy stwierdził, że klauzule waloryzacyjne oraz klauzule UNWW stanowią nieuczciwe postanowienia umowne. Dodał, że roszczenia powodów przedawniają się w terminie 10 lat (stanowisko RF – k. 592-657v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 30 maja 2008 roku K. R. i K. S. (2) (poprzednio S.) złożyli do (...) Banku S.A. (obecna nazwa (...) S.A.) wnioszek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) w wysokości 527 800 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na spłatę kredytu hipotecznego zaciągniętego w (...) Banku S.A. w dniu 24 września 2007 roku na zakup nieruchomości lokalowej przy ulicy (...) w W., a także na sfinansowanie opłat okołokredytowych.

Pośrednik kredytowy zapoznał K. R. i K. S. (2) z warunkami udzielania kredytów złotówkowych i kredytów złotówkowych waloryzowanych walutą obcą, a także poinformował o ryzyku związanym z kredytem waloryzowanym walutą obcą, w szczególności o ewentualnych skutkach zmiany kursu waluty w postaci wzrostu comiesięcznej raty i całego zadłużenia. Przedstawiono kredytobiorcom w pierwszej kolejności ofertę kredytu hipotecznego w polskim złotym.

W dniu 10 sierpnia 2008 roku K. R. i K. S. (2) zawarli z (...) S.A. w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Na mocy ww. umowy bank udzielił K. R. i K. S. (2) kredytu na refinansowanie kredytu hipotecznego przyznanego przez (...) Bank S.A. – (...) Oddział w Ł. na podstawie umowy kredytowej nr (...) z dnia 29.04.2007 r. oraz na sfinansowanie opłat okołokredytowych – w kwocie 527 800 zł, waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (§(...) ust. (...) umowy). Kredyt ma zostać spłacony w ciągu 360 miesięcy, tj. do 15 sierpnia 2038 roku (§ (...) ust. (...) umowy) w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ (...) ust.(...) umowy).

Wyrażona w CHF równowartość kwoty udzielonego kredytu (527 800 zł) została określona informacyjnie na podstawie kursu kupna CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia 2 lipca 2007 roku na kwotę 166 083,13 CHF (§ (...) ust. (...) umowy).

Kwota kredytu wyrażona w walucie CHF została określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ (...) ust. (...) umowy), tj. na 273 301,58 CHF.

Kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, ustalonej jako stawka bazowa LIBOR 3M dla franka szwajcarskiego, powiększona o stałą marżę banku w wysokości 1 %. Oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosiło 3,78% (§ (...) ust. (...) umowy, § (...) ust. (...) umowy).

K. R. i K. S. (2) zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w równych ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat sporządzonym w CHF (§ (...) ust. (...), § (...) ust. (...) umowy).

W umowie uzgodniono, że spłata kredytu nastąpi na podstawie nieodwołalnego, przez czas trwania umowy, zlecenia dokonywania przelewu z określonego rachunku bankowego (§ (...) ust. (...) umowy).

W § (...) ust. (...) umowy postanowiono, że raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

W § (...) ust. (...) umowy postanowiono, że harmonogram spłat kredytu stanowi załącznik nr (...) i integralną część umowy i jest doręczany kredytobiorcom listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w CHF.

K. R. i K. S. (2) oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptowali. Oświadczyli, że są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (§ (...) ust. (...) umowy).

K. R. i K. S. (2) oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązujących w (...) oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptowali (§ (...) ust. (...) umowy).

Kredyt zabezpieczono między innymi:

a) ubezpieczeniem spłaty kredytu w (...) TU S.A. na okres przejściowy do czasu przedłożenia w banku odpisu z księgi wieczystej nieruchomości, potwierdzającej prawomocny wpis hipoteki ustanowionej na rzecz banku; od ubezpieczenia pobrano prowizję w kwocie 1 055,60 zł (§ (...) ust. (...) i § (...) ust. (...) umowy);

b) ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego w TU (...) S.A. Składka za 36 miesięczny okres ubezpieczenia wynosiła 3,5% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorców a wkładem wniesionym faktycznie przez kredytobiorców. W przypadku upływu 36 miesięcznego okresu ubezpieczenia nie nastąpiła całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenia kończące okres ubezpieczenia kredytobiorcy zobowiązali się do kontynuacji ubezpieczenia i tym samym opłacenia składki ubezpieczeniowej w wysokości 3,5% od kwoty niespłaconego brakującego wkładu własnego, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie mógł przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu (§ (...) ust. (...) umowy);

c) ubezpieczeniem grupowym na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej – nr generalnej umowy ubezpieczenia (...) TU (...) S.A., którego składka jednorazowa wyniosła 1,5% kredytu (7 917 zł), a po upływie 24 miesięcy od dnia uruchomienia kredytu składka naliczana jest w wysokości określonej w Taryfie Prowizji i Opłat (...); kredytobiorcy

przelali na rzecz kredytodawcy prawa z umowy ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej a zmiana sumy ubezpieczenia w kolejnych okresach ubezpieczenia nie wymaga aneksu do umowy (§ (...) ust.(...), § (...) ust. (...) umowy, § (...) ust. (...));

Kredyt został wypłacony w całości w dniu 7 sierpnia 2008 roku (umowa kredytu – k. 32-35, zaświadczenia – k. 36-38, 39, elektroniczne zestawienie operacji – k. 40-41, zaświadczenie o oprocentowaniu – k. 42, odpis pełny z rejestru przedsiębiorców – k.295-310, regulamin – k. 311-315v, wniosek o udzielenie kredytu – k. 316-324, wniosek cz. B – k. 325, oświadczenia – k. 327 i 328, zaświadczenie o zadłużeniu – k. 329, kopia opinii dotyczącej nieruchomości przyjętej na zabezpieczenie – k. 331, decyzja kredytowa – k. 332-334, dyspozycja uruchomienia kredytu – k. 337, potwierdzenie uruchomienia kredytu – k. 338, harmonogram spłat – k. 339-348, dowód z przesłuchania powoda – k. 671-673v, dowód z przesłuchania powódki- k. 673v-674, kopia pisma okólnego wraz z załącznikami – k. 706-711v).

(...) ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz dodaniu do średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs sprzedaży) lub odjęciu od średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs kupna).

Dokonując transakcji walutowych z klientami, związanymi z uruchomieniem i spłatą kredytu waloryzowanego walutą obcą, bank dokonuje transakcji przeciwstawnych na rynku międzybankowym w celu zamknięcia pozycji walutowej (Pismo (...) - k. 398-404v, „Raport dotyczący spreadów” sporządzony przez UOKiK - k. 405-424, zeznania świadka H. P. – k. 574).

W 2009 roku zmianie uległy postanowienia regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), stanowiącego integralną część umowy kredytu. Zmiany polegały m.in. na wprowadzeniu do ww. regulaminu w rozdziale I definicji spreadu walutowego i tabeli kursowej oraz zasad i przesłanek wyznaczania kursów walutowych i spreadu, ujętych w tabelach kursowych banku.

W dniu 1 lipca 2009 roku bank umożliwił kredytobiorcom spłatę kredytu w walucie waloryzacji poprzez zawarcie aneksu (pisma okólnie wraz z załącznikami – k. 349-358, 359-362, 363-366, „Informacje dla klienta” – k. 367-368).

Od 1 kwietnia 2012 roku K. R. prowadzi działalność gospodarczą (...) polegającą w głównym stopniu na działalności artystycznej i literackiej działalności twórczej (wniosek cz.b – k. 325, wydruk z CEiDG – k. 326).

K. R. zwracał się do (...) S.A. o potwierdzenie, że niektóre z zapisów umowy kredytowej są abuzywne. Bank w piśmie z 3 stycznia 2018 roku definitywnie wykluczył tę możliwość, stwierdzając, że wszelkie zobowiązania spłacane były i są na podstawie postanowień zgodnych z prawem, ważnej umowy łączącej strony (pismo (...) S.A. z 3.01.2018 r. – k. 127-128).

K. R. i K. S. (2) spłacają raty kapitałowo-odsetkowe w złotych polskich (elektroniczne zestawienie operacji – k. 40-41). Od 7 sierpnia 2008 roku do 8 listopada 2016 roku zapłacili bankowi nadto:

- a) kwotę 1 055,60 zł tytułem prowizji za ubezpieczenie spłaty kredytu,
- b) kwotę 8 250,04 zł tytułem składki na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego,
- c) kwotę 20 516,50 zł tytułem składki na ubezpieczenie na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej (zaświadczenie – k. 39).

Według wyliczeń banku do dnia 15 grudnia 2016 roku kredytobiorcy spłacili z tytułu umowy kredytu odsetki w wysokości 24 390,63 CHF i kapitał w wysokości 340 669,62 CHF (zaświadczenie – k. 36-38).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wymienionych wyżej dokumentów, których wartość dowodowa nie była kwestionowana przez strony i także Sąd nie znalazł podstaw do podważenia ich waloru dowodowego.

Za wiarygodne i korespondujące z dowodami w postaci dokumentów sąd uznał zeznania świadka H. P..

Zeznania powodów Sąd uwzględnił w zakresie, w jakim znajdują potwierdzenie w dokumentach zebranych w aktach sprawy. Sąd nie dał im wiary w zakresie w jakim powodowie zaprzeczali, ażeby bank nie przedstawił im informacji o ryzyku związanym z wahaniami kursowymi CHF i że nie była im przedstawiona oferta kredytu w złotych bez waloryzacji, bowiem dokumenty świadczą o faktach przeciwnych. Z tej samej przyczyny Sąd nie dał wiary twierdzeniom powodów o nieotrzymaniu regulaminu, taryfy opłat i prowizji bankowych oraz jakichkolwiek innych dokumentów stanowiących załączniki do umowy. W ocenie Sądu w celu ustalenia ww. faktów pierwszeństwo należy dać dowodom z dokumentów, bowiem sprzeczne z dokumentami zeznania zostały złożone ponad 10 lat od złożenia wniosku kredytowego i zawarcia umowy, co ze względu na naturalne zjawisko zapominania czyni zeznania powodów niewiarygodnymi w zakresie szczegółów okoliczności złożenia wniosku i zawarcia umowy.

Sąd postanowił oddalić wnioski powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z przyczyn przedstawionych w dalszej części uzasadnienia.

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism, w zakresie wyrażanych tam poglądów i opinii:

a) „Analiza prawna wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach kredytów indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami” – Raport Rzecznika Finansowego (k. 43-92),

b) „(...)– autorstwa R. S. (k. 93-113),

c) „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (k. 378-381),

d) „Informacja w zakresie skutków projektu ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki. Wpływ na instytucje kredytowe” Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (k.382-397),

e) Pismo (...) (k. 398-404v) - w zakresie szerszym, niż opis metodologii sporządzania przez bank własnej tabeli kursowej,

f) „Raportu dotyczącego spreadów” sporządzonego przez UOKiK (k. 405-424) – w zakresie szerszym niż opisującym sposób tworzenia tabel kursowych w (...) S.A.,

g) Pisma Związku Banków Polskich (k. 428-432),

h) „Prawna i ekonomiczna analiza klauzuli ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w umowach o kredyt hipoteczny Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych (k. 443-450v),

– bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c.

Sąd pominął pozostałe dowody z dokumentów lub kopii dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, nie wskazanych powyżej, jako niemające istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Roszczenie o stwierdzenie nieważności lub bezskuteczności wskazanych w petitum pozwu postanowień umowy kredytu stanowi roszczenie uregulowane w art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Będący przesłanką powództwa interes prawny jest obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołaną rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebą uzyskania wyroku, który wprowadzi jasność co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (patrz: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27). Powód nie posiada interesu prawnego, gdy obok powództwa o ustalenie istnieje inna forma ochrony jego praw podmiotowych, a więc np. w procesie o świadczenie lub ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa (patrz: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia z 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97). Istnienie interesu prawnego należy oceniać na dzień orzekania (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2019 r., sygn. III CSK 237/18).

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia, czy postanowienia zawartej przez nich z pozwanym umowy jest nieważne lub bezskuteczne. Umowa z dnia 1 sierpnia 2008 r. ma charakter długotrwały (ostateczny termin spłaty został ustalony na 1 sierpnia 2038 r.). W tej sytuacji jedynie wyrok ustalający, jaka jest treść stosunku prawnego łączącego powodów z bankiem może wprowadzić jasność co do sytuacji prawnej powodów, w szczególności poprzez ustalenie, spłaty zadłużenia w jakiej wysokości może żądać bank w ramach dalszego wykonywania umowy.

Powództwo w zakresie żądania ustalenia nieważności stosownych postanowień umowy ostatecznie okazało się niezasadne, bowiem nie zachodzą przesłanki nieważności tych postanowień w świetle art. 58 § 1-3 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Umowa kredytu bankowego jest umową nazwaną uregulowaną w art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Zgodnie z art. 69 ust. 1 i 2 w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez powodów umowy kredytowej, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zawarta przez powodów umowa kredytu zawiera elementy wskazane w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, w szczególności określa kwotę udzielonego kredytu (527 800 zł), cel kredytu (sfinansowanie spłaty innego kredytu oraz finansowanie opłat okołokredytowych), sposób wypłaty i spłaty kredytu, wysokość oprocentowania, itd.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Poddanie wynikających z umowy kredytu świadczeń w PLN waloryzacji wartością CHF nie jest sprzeczne z przepisami regulującymi typ umowy kredytu. Po pierwsze w dacie zawarcia umowy kredytu stanowiącej przedmiot niniejszej sprawy obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż pieniądź,

w którym zobowiązanie zostało wyrażone. Miernikiem tym może być także inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). Po drugie, brak jest przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które wyłączałyby zastosowanie waloryzacji w przypadku umów kredytu. Po trzecie, poddanie waloryzacji świadczeń stron umowy kredytu nie jest sprzeczne z funkcją tego typu umowy, którą sprowadza się do odpłatnego (odsetki) sfinansowania przez bank określonego celu, który chce osiągnąć kredytobiorca.

Wymienione zapisy nie są co do swej istoty sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Powodowie zdecydowali się na kredyt indeksowany oferowany przez pozwanego jako najkorzystniejszy w danej chwili produkt pod względem wysokości raty i oprocentowania. Zaciągniętym zobowiązaniem spłacili poprzedni kredyt waloryzowany walutą obcą, spodziewając się lepszych warunków spłaty. Bank zapewnił powodom możliwość zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykiem z nim związanym, i to ostatecznie od K. R. i K. S. (2) zależało zawarcie umowy kredytowej tego rodzaju. Powodowie oświadczyli, że są świadomi ryzyka kursowego, mogącego wyrazić się we wzroście rat i całego zadłużenia (k. 35, 327, 328). Powodowie nie wykazali, iżby ich decyzja była efektem nielojalnego postępowania banku, a w szczególności, iżby przedstawiciel banku celowo skłonił powodów do zaciągnięcia kredytu tego rodzaju przewidując nieuchronną i znaczną aprecjację CHF.

Brak jest również podstaw, by uznać przedmiotową umowę kredytu czy jej poszczególne zapisy za zawarte w celu obejścia ustawy, skoro umowa ta była dopuszczalną w granicach swobody umów modyfikacją ustawowego typu umowy kredytu, i nie są znane Sądowi przepisy bezwzględnie obowiązujące, które przedmiotowa umowa miałaby obchodzić.

Podsumowując stwierdzić trzeba, że niezasadne jest twierdzenie, że wymienione w pozwie postanowienia zawarte w umowie kredytu są nieważne i w konsekwencji bezpodstawne jest żądanie ustalenia nieważności tych postanowień.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

K. R. i K. S. (2) zawierając umowę kredytu byli konsumentami. Konsumentem jest osoba fizyczna dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zakwalifikowanie strony umowy jako przedsiębiorcy wymaga istnienia bezpośredniego związku między czynnością prawną a działalnością zawodową podmiotu dokonującego czynności. Bank udzielił powodom kredytu hipotecznego na spłatę innego kredytu zaciągniętego na zakup nieruchomości lokalowej przy ulicy (...) w W., a także na sfinansowanie opłat okołokredytowych. Z umowy kredytu nie wynika wprost, iżby został udzielony w związku z działalnością gospodarczą prowadzoną przez któregoś z kredytobiorców. Również profil działalności gospodarczej prowadzonej przez K. R. nie wskazuje na to, iżby pomiędzy tą działalnością a zaciągnięciem przedmiotowego kredytu zachodził związek przyczynowy. Podkreślić też trzeba, że powód zarejestrował działalność gospodarczą 1 kwietnia 2012 roku, a więc przeszło 3 lata po zawarciu umowy kredytu, co dobitnie podważa zasadność zarzutu podniesionego przez bank.

Postanowienia przedmiotowej umowy kredytowej, w zakresie w jakim przewidują przeliczenie świadczeń pieniężnych wyrażonych w umowie w PLN według kursów kupna i sprzedaży ustalonych w tabeli sporządzanej przez pozwanego bank, kształtują prawa i obowiązki powodów – konsumentów – w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Postanowienia te zastrzegają dla banku możliwość jednostronnego decydowania o wysokości kursu franka szwajcarskiego służącego do przeliczeń. Postanowienia te nie określają głównych świadczeń stron, bowiem nie określają wysokości świadczenia banku polegającego na wypłacie wypłata kredytu w kwocie 527 800 złotych na określony cel oraz świadczenia kredytobiorców polegającego na jego spłacie, lecz określają sposób ustalania kursu waluty, będącej miernikiem waloryzacji.

Postanowieniem determinującym wysokość głównego świadczenia kredytobiorców jest postanowienie zawarte w § 1 ust. 3, zgodnie z którym kredyt jest poddany waloryzacji kursem CHF, postanowienie zawarte w § (...) umowy, zgodnie z którym saldo wypłaconego kredytu zostaje przeliczone w dniu wypłaty na CHF, a także postanowienie zawarte w § (...) ust. (...) umowy, zgodnie z którym kredytobiorcy obowiązani są do spłaty zgodnie z harmonogramem wyrażonym w CHF raty wyrażonej w tej walucie poprzez zapłatę równowartości raty w PLN. Postanowienia te są zaś ściśle powiązane z postanowieniem, które również determinuje wysokość świadczenia kredytobiorców, a więc postanowieniem określającym wysokość oprocentowania kredytu jako opartego na stopie referencyjnej właściwej dla waluty waloryzacji (§ (...) ust. (...)). W ocenie Sądu postanowienia z § (...) i (...) umowy w zakresie, w jakim określają wysokość zobowiązania kredytobiorców poprzez odwołanie do kursów waluty opublikowanych w tabeli kursowej banku nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Wymóg jednoznaczności w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.p.c. jest spełniony wówczas, gdy postanowienie nie budzi wątpliwości co do jego treści i gdy wynika z niego tylko jedna możliwa interpretacja. Bez znaczenia z punktu widzenia dopuszczalności kontroli postanowienia określającego główne świadczenia stron jest okoliczność, czy konsument prawidłowo rozumiejący treść postanowienia aprobuje tę treść. Postanowienie jednoznaczne musi być jednak nie tylko zrozumiałe pod względem gramatycznym, ale również musi być przejrzyste pod względem konsekwencji ekonomicznych, jakie z niego wynikają, w szczególności w powiązaniu z innymi postanowieniami umownymi (patrz: komentarz do art. 385¹ k.p.c. w: M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353–626. Wyd. 2, Warszawa 2019).

Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię stwierdzić trzeba, że postanowienia zawarte w § (...) i (...) umowy kredytu w zakresie, w jakim odwołują się do kursów publikowanych w tabeli kursów banku, w połączeniu z faktem, że umowa i regulamin obowiązujący w dacie zawarcia umowy nie określały sposobu ustalania kursu w tabeli banku, nie określają jednoznacznie ekonomicznych konsekwencji dokonania waloryzacji po kursie z tabeli banku.

Postanowienia zawarte w § (...) i (...) umowy kredytu w zakresie, w jakim odwołują się do kursów publikowanych w tabeli kursów banku są abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ k.p.c., bowiem dają bankowi możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorców dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie było możliwe w dniu podpisania umowy. Czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na ostateczny kurs z tabeli banku, bowiem kurs CHF określony w tabeli kursowej banku zawiera także marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli banku. Taka regulacja stanowi naruszenie przez bank dobrych obyczajów, które nakazują, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia.

Powodowie zawarli umowę 1 sierpnia 2008 roku na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwany bank, na którego treść nie mieli wpływu. W tej sytuacji powodowie nie są związani klauzulami przeliczeniowymi w zakresie, w jaki odwołują się do kursów opublikowanych w tabeli kursu banku, co Sąd ustalił w punkcie I wyroku.

Powodowie są związani umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.), a w szczególności w zakresie zwaloryzowania świadczeń stron kursem CHF. Zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Podnieść też należy, że zgodnie z art. 354 § 1 i 2 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom, i w taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel. Podnieść również należy, że zgodnie z art. 65 § 2 k.c. w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

W konsekwencji uznania, że abuzywne są odwołujące się do bankowej tabeli kursów postanowienia umowne z § (...) i § (...) umowy i kredytobiorcy nie są nimi związani stwierdzić należy, że możliwe jest dalsze wykonywanie umowy kredytu z ich pominięciem, przy respektowaniu zgodnego zamiaru stron i celu umowy. Nie zachodzi konieczność

zastąpienia abuzywnych postanowień przepisami dyspozycyjnymi, zwyczajami lub zasadami współżycia społecznego, lecz konieczność dokonania wykładni stosunku prawnego łączącego strony przy założeniu, że strony umowy kredytu poddały świadczenia umowne waloryzacji kursem CHF, nie określając sposobu ustalania kursu wymiany tej waluty. Wobec przyjęcia założenia, że nie uregulowano tej kwestii wprost w umowie, konieczne staje się ustalenie wartości świadczeń objętych umową poprzez odniesienie ich do rynkowej wartości CHF.

Rynkową, a więc niezależną od woli stron wartość CHF, określa kurs średni publikowany, między innymi, przez NBP. Za przyjęciem takiego miernika przemawia okoliczność, że kurs średni NBP w istocie odzwierciedla kurs wymiany walut publikowany przez serwisy (...) (poprzednio pośrednio na podstawie kursów kupna i sprzedaży wybranych banków działających w Polsce, a obecnie wprost poprzez pozyskanie danych z ww. serwisów informacyjnych).

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzić należy, że po wyeliminowaniu z umowy kredytowej postanowień wprowadzających obowiązek stosowania kursów kupna i sprzedaży CHF z tabeli banku, a przy pozostawieniu w mocy ważnej w świetle przepisów prawa powszechnego oraz zgodnej z zamiarem stron klauzuli o podaniu kredytu waloryzacji podług wartości CHF, możliwe jest dalsze obowiązywanie i wykonanie umowy i nie zachodzi podstawa do ustalenia, że abuzywne w całości są kwestionowane przez powodów postanowienia zawarte w § (...) i § (...) umowy.

Bezpodstawne jest żądanie ustalenia, że nieważne lub abuzywne jest postanowienie zawarte w § (...) ust. (...) umowy. Jak to zostało wcześniej wyjaśnione poddanie świadczeń stron waloryzacji kursem CHF było dopuszczalne w świetle przepisów obowiązujących w dacie zawarcia umowy. Nie można także uznać, że postanowienie to jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy (niedozwolone postanowienia umowne) skoro było przedmiotem świadomego i celowego wyboru kredytobiorców, którzy na skutek waloryzacji osiągnęli ten skutek, że oprocentowanie kredytu zostało oparte na stopie bazowej właściwej dla waluty waloryzacji, wyraźnie niższej niż stopa bazowa PLN. W dacie zawarcia umowy zastrzeżenie waloryzacji było korzystne dla kredytobiorców (obniżało koszty obsługi kredytu w stosunku do kosztów obsługi kredytu złotowego nie poddanego waloryzacji). Już na etapie złożenia wniosku kredytowego powodowie dokonali wyboru kredytu waloryzowanego, mając świadomość (czego dowodzi dokument w postaci „(...)”) ryzyka związanego z kredytem tego rodzaju. Następnie powodowie podpisali umowę kredytu zawierającej w tytule jednoznaczną informację, że kredyt jest „...WALORYZOWANY KURSEM CHF” i potwierdzenie takiej cechy umowy już w początkowych postanowieniach umowy, czyli w omawianym § (...) ust. (...) umowy. W tych okolicznościach, skoro poddanie kredytu waloryzacji było legalne, a świadoma decyzja powodów o wyborze kredytu tego rodzaju przynosiła im od początku obowiązywania umowy korzyść finansową wynikającą z niższego oprocentowania, to twierdzenie, że przedmiotowe postanowienie jest nieważne lub abuzywne w świetle art. 385⁽¹⁾ k.c. należy uznać za pozbawione podstawy.

Oczywiście bezpodstawne jest żądanie ustalenia nieważności lub abuzywności klauzuli zawartej w § (...) ust. (...) umowy. Wskazana klauzula nie określa praw i obowiązków kredytobiorcy, lecz ma charakter informacyjny, co wprost wynika z treści tej klauzuli. Nie znane są sądowi przepisy bezwzględnie obowiązujące lub zasady współżycia społecznego, które sprzeciwiałyby się udzielaniu kredytobiorcy informacji o takiej treści. Z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są takie, które kształtują w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy – prawa i obowiązki konsumenta, a tymczasem omawiana klauzula w najmniejszym stopniu nie kształtuje praw i obowiązków stron. W tej sytuacji żądanie ustalenia, że przedmiotowa klauzula jest nieważna lub abuzywna nie zasługiwało na uwzględnienie.

Bezpodstawne jest żądanie ustalenia, że nieważne lub abuzywne są postanowienia zawarte w § (...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...), § (...) ust. (...) i § (...) ust. (...).

Zawieranie umów ubezpieczenia, w szczególności zabezpieczających spłatę kredytu poprzez zniwelowanie negatywnych skutków przejściowego braku hipoteki zabezpieczającej spłatę, śmierci kredytobiorców i utraty przez nich zdolności do pracy zarobkowej, a także niwelujących ryzyko nieuzyskania pełnego zwrotu kredytu z zabezpieczenia hipoteki (ubezpieczenie NNW), dopuszczają przepisy prawa, w tym art. 805 i n. k.c. Brak jest też normy

prawnej, z której wynikałaby niedopuszczalności ponoszenia kosztu ubezpieczenia przez inną osobę niż ubezpieczony (w tym przypadku bank). Nie można zatem uznać tych postanowień umowy kredytu generalnie za nieważne.

Brak jest też przekonujących argumentów dla uznania tych klauzul za abuzywne. Istotą kredytu hipotecznego jest udostępnienie kredytobiorcy przez bank znacznych środków pieniężnych za wynagrodzeniem w postaci marży i odsetek. Skoro zatem co do zasady kredytobiorca ponosi koszty udostępnienia mu przez bank kapitału, to nieprzekonujące jest twierdzenie, iż obowiązują zasady obrotu kupieckiego (dobre obyczaje), które zakazywałyby obciążenia kredytobiorcy także kosztami zabezpieczenia spłaty kredytu. Podnieść też trzeba, że powodowie nie przedstawili szerszej i skonkretyzowanej argumentacji na poparcie tezy o abuzywności poszczególnych klauz wprowadzających obowiązek poniesienia przez nich kosztów zabezpieczenia spłaty kredytu, rozwijając jedynie argumentację w zakresie ubezpieczenia NWW.

Odnosnie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego zważyć trzeba, że wnosząc samodzielnie wkład własny, który stanowiłby zabezpieczenie interesu banku, powodowie również musieliby ponieść koszt jego pokrycia (np. zaciągając pożyczkę na ten cel, lub rezygnując ze środków, które mogłaby wykorzystać na inny cel). Nie można zatem uznać za racjonalny argument, że jest niedozwolonym postanowieniem umownym postanowienie obciążające powodów kosztami pokrycia niskiego wkładu własnego tylko dlatego, że ma ono formę wydatku na składkę ubezpieczeniową, której wysokość powodowie znali (pierwsza składka) lub mogli ustalić (kolejne składki).

Wobec powyższego, należało oddalić powództwo o ustalenie w zakresie przekraczającym ustalenie objęte punktem I wyroku.

Niezasadne było powództwo w zakresie żądania zapłaty różnicy pomiędzy sumą rat zapłaconych w walucie polskiej i sumą rat, które powodowie zobowiązani byli spłacić przy założeniu, że kredyt nie jest waloryzowany kursem waluty obcej. Takie założenie jest ze zgodnym zamiarem stron umowy, wyrażonym w jej treści. Kluczową cechą przedmiotowej umowy jest waloryzacja kredytu zmieniająca się wartością CHF, w związku z czym bank oparł wysokość oprocentowania kredytu na stawce LIBOR dla CHF. Zaoferowany przez powodów dowód z opinii biegłego (pkt (...) pozwu) nie mógł zostać uwzględniony, bowiem został oparty na założeniu, że w umowie nie zastrzeżono waloryzacji. Powodowie mogliby dochodzić zapłaty jedynie nadwyżki pomiędzy sumą zapłaconych w PLN rat stanowiących równowartość rat wyrażonych w CHF przy zastosowaniu kursu z tabeli banku, a sumą rat w PLN obliczonych wg średniego NBP lub kursu rynkowego. Powodowie jednak wysokości tak określonej kwoty nie wykazali i nie dochodzili.

Na marginesie wskazać trzeba, że niezasadny był podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia. Przedmiotem roszczenia o zapłatę był zwrot świadczenia nienależnego (art. 405 k.c. w związku z art. 410 k.c.), a w tej sytuacji termin przedawnienia wynosi 10 lat [patrz: art. 118 k.c. w zw. z art. 5 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw z dnia 13 kwietnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104)]. Bieg przedawnienia został przerwany wniesieniem pozwu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.) przed upływem okresu przedawnienia.

Bezzasadne jest żądanie z pkt. 2 pozwu oparte na art. 384 § 1 k.c. Powodowie poświadczyli własnoręcznymi podpisami, iż przed zawarciem umowy został im doręczony „Regulamin (...)” oraz, że uznają jego wiążący charakter (§ (...) umowy). Skoro w dniu zawarcia umowy powodowie potwierdzili otrzymanie dokumentu to niewiarygodne jest ich obecne twierdzenie, oparte tylko na budzącym wątpliwość dowodzie z ich zeznań, że dokumentu tego nie otrzymali.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w punkcie I i II wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powodowie przegrali sprawę w zdecydowanej części (powództwo uwzględnione jedynie w zakresie ustalenia abuzywności części dwóch postanowień umowy), jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie ich kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (2 700 złotych) i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 złotych), rozdzielając te koszty po połowie. Sąd podzielił argumentację powodów co do abuzywności pewnych postanowień umownych. Podnieść też trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedna jest konsumentem, a druga przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Wskazać należy również, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw

dotyczących zobowiązań indeksowanego kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.